

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/43/2005

POWRACAJĄCE DYLEMATY LUSTRACJI I DEKOMUNIZACJI W POLSCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2005

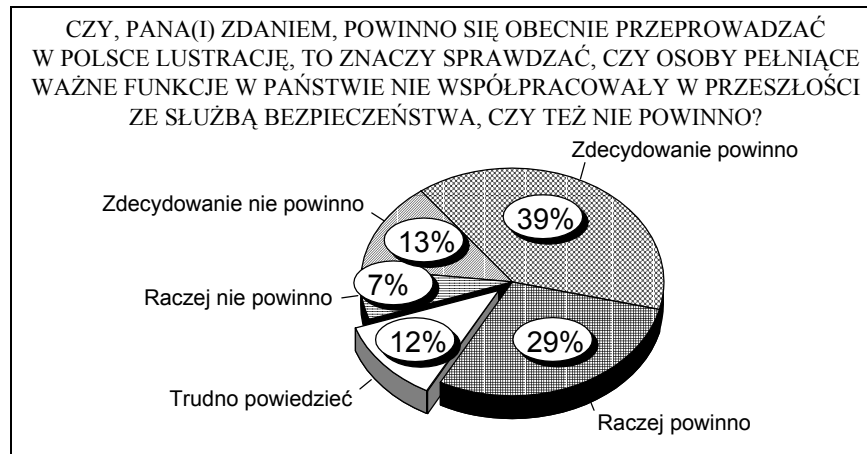
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

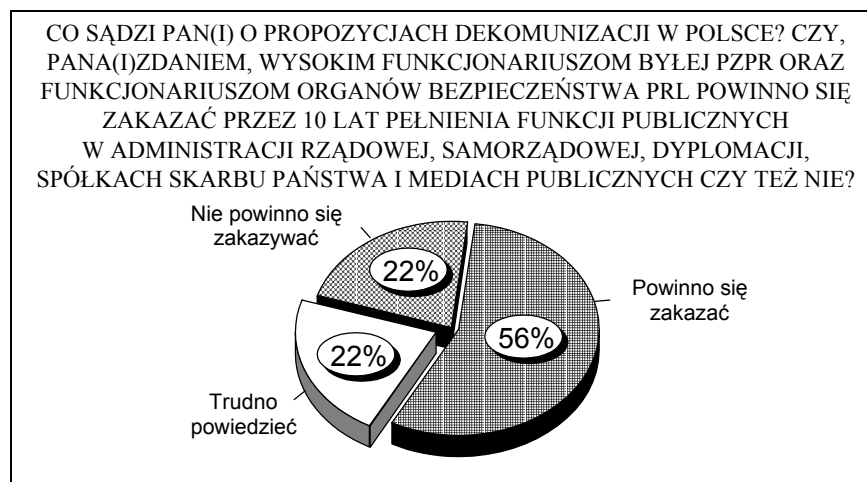
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

POWRACAJĄCE DYLEMATY LUSTRACJI I DEKOMUNIZACJI W POLSCE

- Poparcie dla lustracji jest o 12 punktów procentowych wyższe niż w latach 1999 i 2002. Obecnie idea lustracji ma ponad trzykrotnie więcej zwolenników (68%) niż przeciwników (20%).

- Obecnie bardziej rygorystycznie niż w 1997 roku zapatrują się Polacy na obowiązek lustracji osób pełniących ważne funkcje publiczne. Obok osób sprawujących w Polsce władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą na najwyższych szczeblach, lustracji powinni podlegać, zdaniem respondentów, również urzędnicy państwowi, zwłaszcza ci, którzy zajmują wysokie stanowiska, osoby pełniące kierownicze funkcje w przedsiębiorstwach i spółkach skarbu państwa, w bankach i w telewizji, policjanci, oficerowie wojska oraz radni gmin i dzielnic.
- Nie bez znaczenia na podejmowanie przez Polaków decyzji wyborczych, zarówno w wyborach parlamentarnych, prezydenckich, jak i samorządowych, pozostaje fakt ewentualnej współpracy osób kandydujących ze służbami specjalnymi PRL.
- Ponad połowa respondentów popiera propozycje dekomunizacji w Polsce.

Od początku lat dziewięćdziesiątych problem lustracji i dekomunizacji budzi w Polsce wiele kontrowersji i dylematów. Problematyka ta powraca regularnie ze szczególną siłą niemal przed każdymi wyborami. Od 1997 roku, odkąd formalnie w naszym kraju zaczęła obowiązywać ustawa lustracyjna, co pewien czas pojawiają się nowe propozycje jej zmian, zakładające usprawnienie przebiegu lustracji w celu ostatecznego rozliczenia z przeszłością.

Obecnie przy okazji debaty nad projektami zmian w ustawie o IPN, wywołanej m. in. faktem upublicznienia tzw. listy Wildsteina i wynikającą stąd potrzebą rozszerzenia dostępu do teczek SB przechowywanych w archiwach IPN¹, powróciły również dyskusje dotyczące lustracji i zmian w ustawie lustracyjnej, a także rozważania na temat dekomunizacji. Wraz z postulatami rozszerzenia dostępu do archiwów IPN pojawiają się liczne propozycje objęcia obowiązkiem lustracji kolejnych kategorii osób pełniących funkcje publiczne.

Potrzeba lustracji oraz jej zasięg w obecnej sytuacji społecznej i politycznej w Polsce, jak również stosunek respondentów do propozycji dekomunizacji były tematem naszego lutowego sondażu².

POPARCIE DLA LUSTRACJI

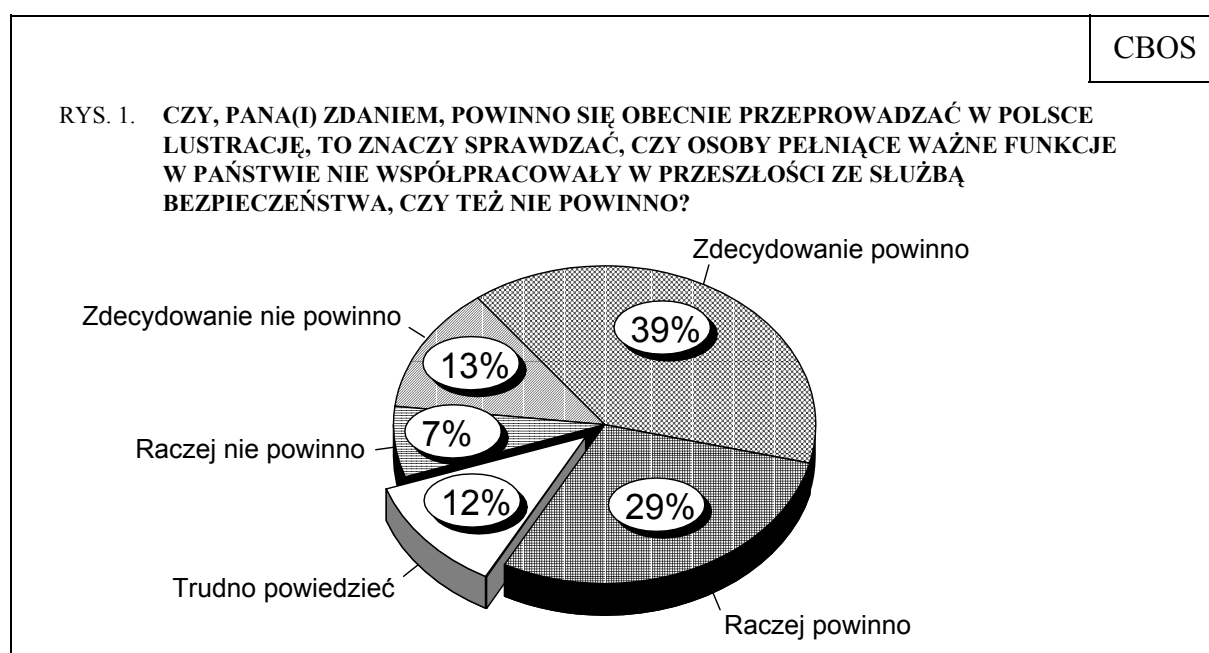
Lustracja - w sensie sprawdzania, czy osoby pełniące ważne funkcje w państwie nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa - już od 1994 roku, odkąd zaczęliśmy monitorować to zagadnienie, ma zdecydowanie więcej zwolenników niż przeciwników. W porównaniu z wcześniejszymi wynikami badań z marca 2002 roku i września 1999, kiedy to również prosiliśmy respondentów o ustosunkowanie się do lustracji, odsetek osób nastawionych prolustracyjnie wzrósł o 12 punktów.

¹ Por. komunikat CBOS dotyczący tej problematyki „Polacy o IPN, «liście Wildsteina» i teczkach SB”, luty 2005.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (177) zrealizowano w dniach 4-7 lutego 2005 roku na 1070-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, powinno się obecnie przeprowadzać w Polsce lustrację, to znaczy sprawdzać, czy osoby pełniące ważne funkcje w państwie nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa, czy też nie powinno?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VI 1994		XII 1996		XII 1997		IX 1999		III 2002		II 2005	
	w procentach											
Zdecydowanie powinno	29	57	31	57	49	76	30	56	33	56	39	68
Raczej powinno	28		26		27		26		23		29	
Raczej nie powinno	29	36	14	24	8	12	19	31	18	31	7	20
Zdecydowanie nie powinno	7		10		4		12		13		13	
Trudno powiedzieć	7		19		12		13		13		12	

Obecnie 68% badanych uważa za zasadne sprawdzanie osób pełniących ważne funkcje państwowe pod kątem ich ewentualnej współpracy w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa (z tego 39% to zdecydowani zwolennicy takiego postępowania). Tylko co piąty respondent (20%) wyraża przeciwną opinię na ten temat (w tym 13% zdecydowanie sprzeciwia się takiemu postępowaniu), a 12% nie potrafi ustosunkować się do tej kwestii. Większe poparcie dla idei lustracji odnotowaliśmy tylko w grudniu 1997 roku, a więc wkrótce po tym, jak ustawa lustracyjna zaczęła formalnie obowiązywać w Polsce. Wówczas ponad trzy czwarte respondentów (76%) opowiedziało się za koniecznością przeprowadzania lustracji, a jedynie 12% było przeciwnego zdania.

Zwolennicy lustracji to głównie osoby mające od 25 do 54 lat, respondenci z wyższym wykształceniem oraz uczniowie i studenci, częściej mężczyźni niż kobiety. Jednak najważniejszą zmienną wpływającą na zróżnicowanie poparcia dla idei lustracji są deklarowane poglądy polityczne. Za koniecznością sprawdzania, czy osoby pełniące ważne funkcje państwowe nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa, znacznie częściej opowiadają się badani o orientacji prawicowej (84%) niż ci, którzy deklarują poglądy centrowe (70%) czy też lewicowe (57%). Również poparcie wyrażane dla konkretnych partii politycznych różnicuje stosunek do lustracji.

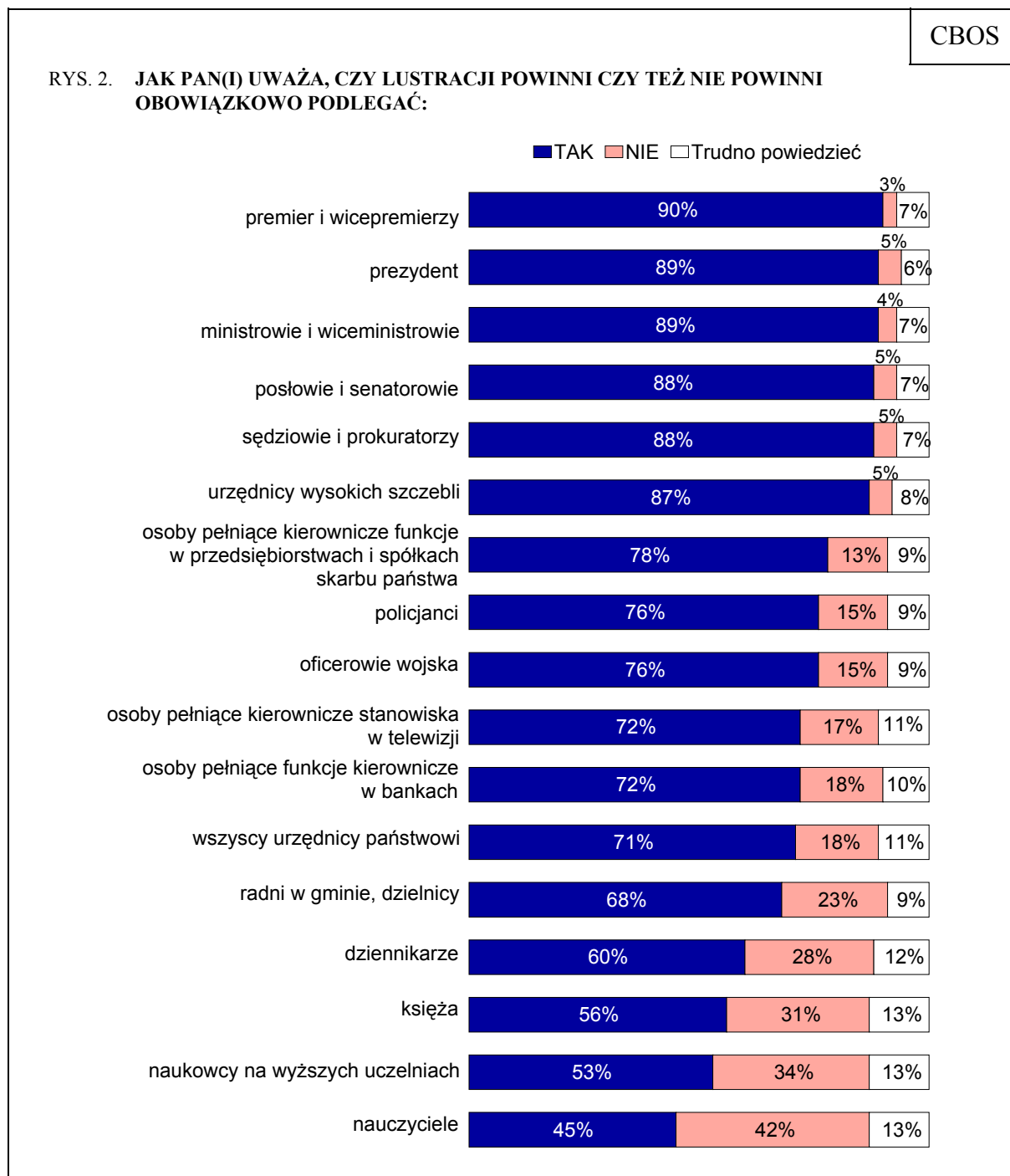
Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, powinno się obecnie przeprowadzać w Polsce lustrację, to znaczy sprawdzać, czy osoby pełniące ważne funkcje w państwie nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa, czy też nie powinno?		
	Powinno	Nie powinno	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	87	8	5
PiS	85	10	5
LPR	79	13	8
Samoobrona	72	16	12
UW	72	15	13
SLD	70	18	12
SdPI	69	31	0
PSL	63	25	12
UP	54	46	0
Niezdecydowani	63	19	18
Niegłosujący	64	21	15

Wśród badanych deklarujących chęć uczestniczenia w wyborach parlamentarnych zdecydowanymi zwolennikami lustracji osób pełniących ważne funkcje państwowe pozostają przede wszystkim potencjalni wyborcy takich formacji, jak: PO (87%), PiS (85%) i LPR (79%). Przeciwni takiemu postępowaniu są głównie sympatycy UP (46%), a także SdPI (31%) i PSL (25%). Poparcie dla lustracji wyraża większość respondentów niepotrafiących jednoznacznie stwierdzić, czy wzięliby udział w ewentualnych wyborach (63%), oraz tych, którzy nie zamierzają w nich uczestniczyć (64%). Mniej więcej co piąty badany zarówno spośród niezdecydowanych (19%), jak i niegłosujących (21%) jest przeciwny postępowaniu lustracyjnemu wobec najważniejszych osób w państwie.

KOGO LUSTROWAĆ?

Pytanie dotyczące zasięgu lustracji skierowaliśmy do wszystkich badanych, którzy nie są zdecydowanymi jej przeciwnikami (N=932).

Według ankietowanych, lustracji bezwzględnie powinni podlegać premier i wicepremierzy (90% wskazań), prezydent (89%), ministrowie i wiceministrowie (89%),

sędziowie i prokuratorzy (88%), posłowie i senatorowie (88%), urzędnicy wysokich szczebli (87%), osoby pełniące funkcje kierownicze w przedsiębiorstwach i spółkach skarbu państwa (78%), policjanci (76%), oficerowie wojska (76%), osoby pełniące funkcje kierownicze w bankach (72%) oraz osoby na takich samych stanowiskach w telewizji (72%), wszyscy urzędnicy państwowi (71%), jak również radni w gminie i dzielnicy (68%). Mniej respondentów jest zdania, że lustracja powinna obowiązywać dziennikarzy (opowiada się za nią 60% społeczeństwa), księży (56%) oraz naukowców na wyższych uczelniach (53%). Jedynie lustrację nauczycieli za zasadną uważa mniej niż połowa ankietowanych (45%).

Wyniki badań wyraźnie wskazują, że Polacy opowiadają się za dość szerokim zakresem lustracji. Bezdyskusyjna wydaje się konieczność utrzymania obowiązku lustracji w stosunku do najważniejszych osób sprawujących w Polsce władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Takiego zdania jest około 90% ankietowanych (o 8-9 punktów procentowych więcej niż siedem lat temu). Należy podkreślić, że od 1997 roku idea lustracji w stosunku do każdej z wymienionych kategorii osób zyskała większe poparcie. Wzrósł odsetek respondentów uważających, że lustracji powinni podlegać również ci, których obecna ustawa do tego nie obliguje.

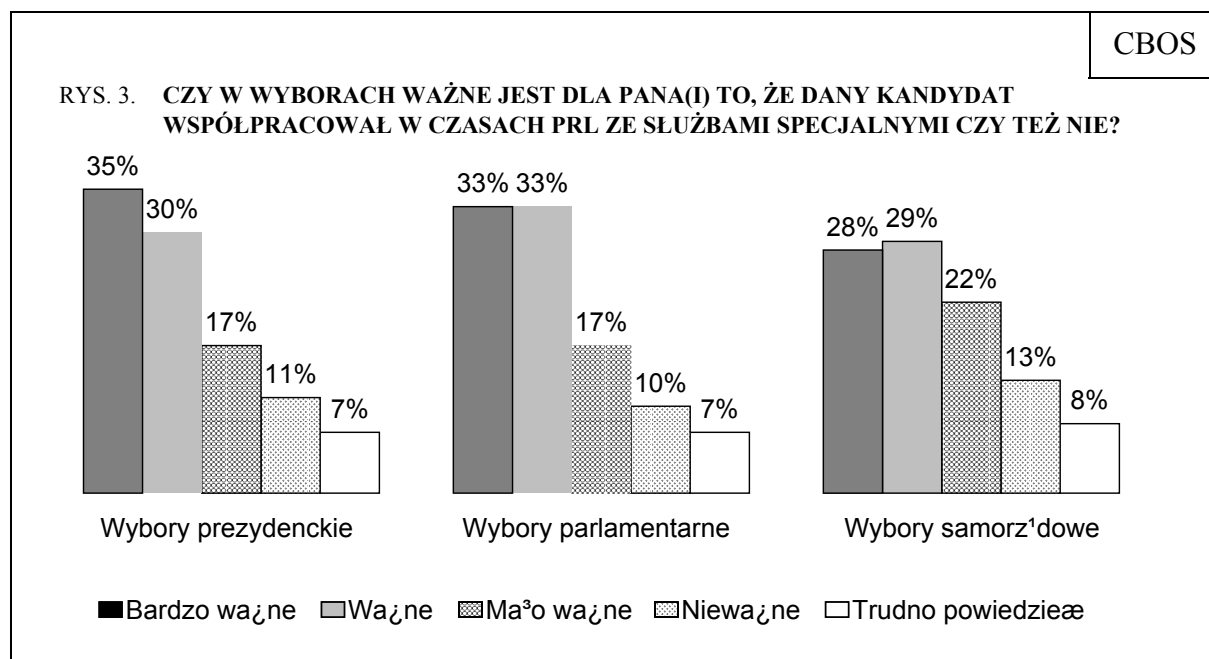
Tabela 3

Jak Pan(i) uważa, czy lustracji powinni czy też nie powinni obowiązkowo podlegać:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XII 1997	II 2005	XII 1997	II 2005	XII 1997	II 2005
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	w procentach					
- premier i wicepremierzy	82	90	9	3	9	7
- prezydent	81	89	10	5	9	6
- ministrowie i wiceministrowie	80	89	10	4	10	7
- posłowie i senatorowie	79	88	11	5	10	7
- sędziowie i prokuratorzy	79	88	11	5	10	7
- urzędnicy wysokich szczebli	75	87	14	5	11	8
- osoby pełniące kierownicze funkcje w przedsiębiorstwach i spółkach skarbu państwa	-	78	-	13	-	9
- policjanci	65	76	23	15	12	9
- oficerowie wojska	64	76	23	15	13	9
- osoby pełniące kierownicze stanowiska w telewizji	60	72	25	17	15	11
- osoby pełniące funkcje kierownicze w bankach	56	72	30	18	14	10
- wszyscy urzędnicy państwowi	57	71	31	18	12	11
- radni w gminie, dzielnicy	56	68	32	23	12	9
- dziennikarze	49	60	35	28	16	12
- księża	-	56	-	31	-	13
- naukowcy na wyższych uczelniach	-	53	-	34	-	13
- nauczyciele	40	45	46	42	14	13

Najbardziej zwiększyły się odsetki zwolenników sprawdzania pod kątem ewentualnej współpracy ze służbami specjalnymi PRL osób pełniących funkcje kierownicze w bankach (wzrost o 16 punktów) oraz wszystkich urzędników państwowych, bez względu na zajmowane stanowisko (wzrost o 14 punktów). Wzrosły także odsetki respondentów opowiadających się za lustracją urzędników wysokich szczebli, oficerów wojska, osób zajmujących kierownicze stanowiska w telewizji oraz radnych w gminie czy dzielnicy (po 12 punktów), przybyło również osób nastawionych prolustracyjnie w stosunku do policjantów i dziennikarzy (po 11 punktów). Odsetek badanych opowiadających się za lustracją nauczycieli jest jedynie o 5 punktów większy niż przed siedmioma laty. Nie możemy stwierdzić, jak od 1997 roku zmieniło się poparcie dla lustracji osób pełniących kierownicze funkcje w przedsiębiorstwach i spółkach skarbu państwa, a także księży i naukowców na wyższych uczelniach, gdyż tych kategorii osób nie braliśmy wówczas pod uwagę.

PRZESZŁOŚĆ POLITYKÓW A DECYZJE WYBORCZE RESPONDENTÓW

Pojawiają się sugestie, że wyborcy powinni wiedzieć, czy kandydat na prezydenta, parlamentarzystę bądź samorządowca pracował w czasach PRL w aparacie władzy, był tajnym współpracownikiem służb specjalnych czy też był represjonowany. Stąd propozycje zmian w ordynacji wyborczej, by umożliwić umieszczenie obok nazwiska kandydata istotnych informacji o jego działalności w przeszłości.

Polacy zapytani o to, czy w wyborach zarówno prezydenckich, parlamentarnych, jak i samorządowych uznają za ważne to, że dany kandydat współpracował w okresie PRL ze służbami specjalnymi, odpowiadają zdecydowanie częściej pozytywnie niż negatywnie.

Dwie trzecie ankietowanych deklaruje, że głosując w wyborach parlamentarnych oraz prezydenckich zwraca uwagę na PRL-owską przeszłość kandydatów (odpowiednio: 66% i 65% wskazań). Jeżeli chodzi o wybory samorządowe, liczba takich deklaracji jest mniejsza (wynosi 57%). Jedynie niewiele więcej niż co czwarty respondent za nieistotne uważa informacje o działalności w czasach PRL kandydatów na parlamentarzystów (27%) i na urząd prezydenta (28%), a w przypadku kandydatów na samorządowców - co trzeci (35%).

Przedstawione dane znacznie różnią się od wyników badań, które uzyskaliśmy niespełna pięć lat temu. Można powiedzieć, że w tym okresie nastąpiła zmiana proporcji między tymi, którzy podejmując decyzje wyborcze biorą pod uwagę to, czy dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi, a respondentami nieuwzględniającymi tego przy podejmowaniu decyzji (uważającymi to za mało istotne lub w ogóle bez znaczenia). Należy jednak podkreślić, że w sierpniu 2000 roku pytaliśmy badanych ogólnie o głosowanie w wyborach, bez wyszczególniania ich rodzaju. W porównaniu z tamtymi deklaracjami co najmniej dwukrotnie zwiększył się odsetek Polaków, którzy deklarują, że przykładają wagę do przeszłości osób kandydujących w wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych.

Tabela 4

Czy w wyborach ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	VIII 2000		II 2005					
	Wybory ogólnie		Wybory prezydenckie		Wybory parlamentarne		Wybory samorządowe	
	w procentach							
Bardzo ważne	6	23	35	65	33	66	28	57
Ważne	17		30		33		29	
Mało ważne	37	72	17	28	17	27	22	35
Nieważne	35		11		10		13	
Trudno powiedzieć	5		7		7		8	

Przy podejmowaniu decyzji wyborczych znaczenie faktu, kto z kandydujących na najwyższe urzędy w państwie współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi, częściej podkreślają mężczyźni niż kobiety, osoby mające od 25 do 34 lat częściej niż starsze czy najmłodsze, mieszkańcy wielkich aglomeracji częściej niż ci, którzy mieszkają w małych miastach i na wsi, respondenci mniej lub bardziej regularnie biorący udział w praktykach

religijnych częściej niż w ogóle niepraktykujący, a ponadto badani określający swoje poglądy polityczne jako prawicowe zdecydowanie częściej niż deklarujący poglądy centrowe czy tym bardziej lewicowe (zob. tabele aneksowe).

Ewentualna współpraca ze służbami specjalnymi PRL osób kandydujących w wyborach stanowi istotny argument przy podejmowaniu decyzji wyborczych - częściej dla badanych deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach niż tych, którzy nie wiedzą, czy będą w nich uczestniczyć. Argument ten jest natomiast najmniej istotny dla osób niezamierzających głosować.

Tabela 5

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?	Czy w wyborach ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?								
	Wybory prezydenckie			Wybory parlamentarne			Wybory samorządowe		
	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć
	w procentach								
Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	71	25	4	72	24	4	63	32	5
Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	64	27	9	64	27	9	55	35	10
Na pewno nie wziął(ęła) bym w nich udziału	57	34	9	59	33	8	50	40	10

Wśród tych, którzy deklarują wzięcie udziału w wyborach, fakt ewentualnej współpracy kandydatów ze służbami specjalnymi PRL uznają za istotny przede wszystkim zwolennicy UW, PO, PiS i LPR, a w nieco mniejszym stopniu - potencjalni wyborcy PSL i Samoobrony. Natomiast dla zdecydowanej większości tych, którzy stanowią elektorat UP, SLD i SdPi, fakt takiej współpracy pozostaje bez znaczenia na podejmowane decyzje wyborcze.

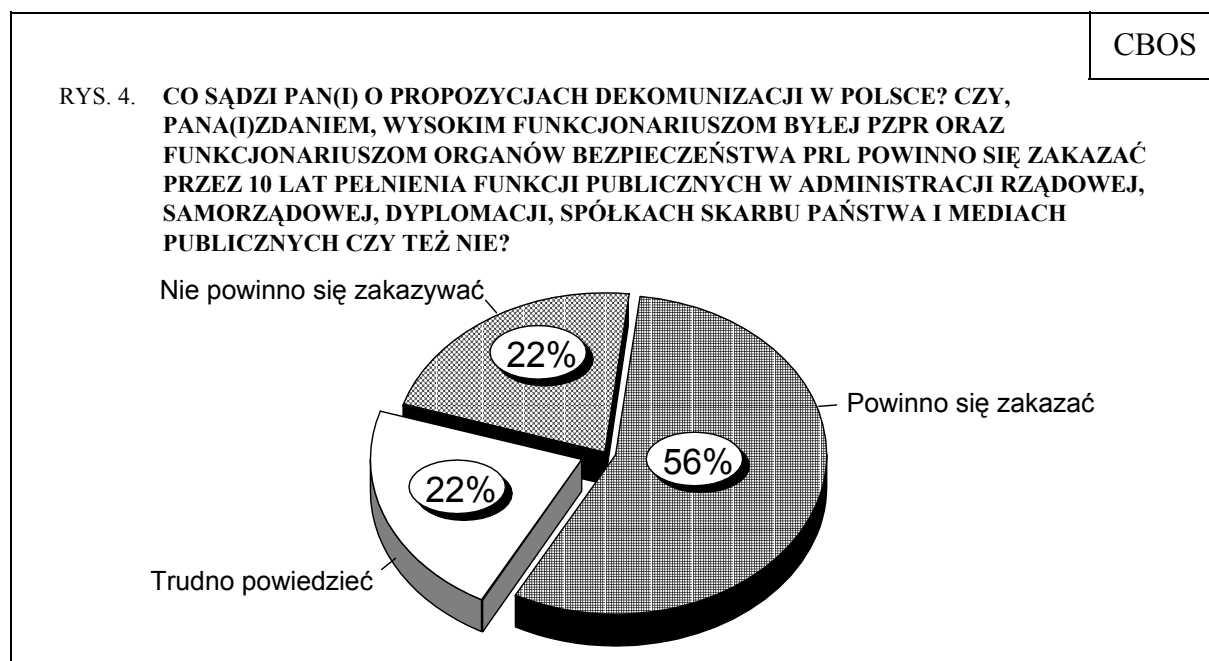
Tabela 6

Potencjalne elektoraty	Czy wyborach ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?								
	Wybory prezydenckie			Wybory parlamentarne			Wybory samorządowe		
	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć
	w procentach								
UW	95	5	0	95	5	0	74	21	5
PO	86	14	0	86	14	0	75	21	4
PiS	84	15	1	84	15	1	72	26	2
LPR	81	17	2	77	19	4	74	23	3
PSL	78	15	7	74	19	7	59	34	7
Samobrona	71	24	5	73	21	6	63	34	3
UP	41	59	0	38	62	0	38	62	0
SLD	38	62	0	45	55	0	38	62	0
SdPI	36	64	0	40	60	0	26	74	0

POPARCIE DLA DEKOMUNIZACJI

Od początku lat dziewięćdziesiątych co pewien czas powraca dylemat, czy wysokim funkcjonariuszom byłej PZPR oraz funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL powinno się zakazać pełnienia funkcji publicznych na określony czas czy też nie powinno się zakazywać.

Ponad połowa respondentów (56%) popiera propozycje dekomunizacji w Polsce, tylko nieco więcej niż co piąty (22%) ma przeciwne zdanie na ten temat.

Za tak rozumianą dekomunizacją nieco częściej opowiadają się mężczyźni niż kobiety. Trzeba jednak zauważyć, że prawie co trzecia kobieta nie potrafi ustosunkować się do tego problemu. Zwolennicy dekomunizacji w Polsce to głównie osoby mające od 45 do 54 lat, często biorące udział w praktykach religijnych oraz identyfikujące się z prawicą. Natomiast badani o lewicowej orientacji politycznej trzykrotnie częściej niż deklarujący poglądy prawicowe (44% wobec 15%) skłonni są nie stosować żadnych ograniczeń w dostępie do pełnienia funkcji publicznych dla osób, które w PRL zajmowały wysokie stanowiska państwowe i partyjne (zob. tabele aneksowe). Taką opinię wyrażają głównie zwolennicy SdPI i SLD. Przeciwnego zdania są przede wszystkim wyborcy PiS, a także LPR i UW oraz w mniejszym stopniu PO, Samoobrony, UP i PSL.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Co sądzi Pan(i) o propozycjach dekomunizacji w Polsce? Czy, Pana(i) zdaniem, wysokim funkcjonariuszom byłej PZPR oraz funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL powinno się zakazać przez 10 lat pełnienia funkcji publicznych w administracji rządowej, samorządowej, dyplomacji, spółkach skarbu państwa i mediach publicznych czy też nie?		
	Powinno się zakazać	Nie powinno się zakazywać	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	86	8	6
LPR	75	12	13
UW	73	15	12
PO	64	24	12
Samoobrona	62	25	13
UP	58	37	5
PSL	56	33	11
SLD	30	47	23
SdPI	24	51	25
Niezdecydowani	51	17	32
Niegłosujący	56	21	23

Poparcie dla idei dekomunizacji w Polsce w znacznym stopniu koreluje z poparciem wyrażanym dla lustracji. Zdecydowana większość badanych, którzy domagają się weryfikacji osób pełniących ważne funkcje państwowe pod względem ich ewentualnej współpracy z SB (69%), jednocześnie wyraża poparcie dla dekomunizacji. Natomiast niemal połowa przeciwników lustracji (47%) to zarazem przeciwnicy dekomunizacji. Większość spośród tych, którzy nie potrafią określić swojego stosunku do lustracji, nie ma również jednoznacznej opinii w kwestii dekomunizacji (61%).

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, powinno się obecnie przeprowadzać w Polsce lustrację, to znaczy sprawdzać, czy osoby pełniące ważne funkcje w państwie nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa, czy też nie powinno?	Co sądzi Pan(i) o propozycjach dekomunizacji w Polsce? Czy, Pana(i) zdaniem, wysokim funkcjonariuszom byłej PZPR oraz funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL powinno się zakazać przez 10 lat pełnienia funkcji publicznych w administracji rządowej, samorządowej, dyplomacji, spółkach skarbu państwa i mediach publicznych czy też nie?		
	Powinno się zakazać	Nie powinno się zakazywać	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Powinno	69	16	15
Nie powinno	29	47	24
Trudno powiedzieć	24	15	61

★

★

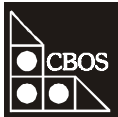
★

Od początku lat dziewięćdziesiątych idea lustracji miała w Polsce więcej zwolenników niż przeciwników, jednak w obecnej sytuacji społeczno-politycznej dylemat: za czy przeciw lustracji wydaje się jeszcze mniej kontrowersyjny. W porównaniu z rokiem 2002 znacznie zwiększył się odsetek osób nastawionych pro-lustracyjnie. Ponad dwie trzecie Polaków uważa, że należy lustrować, pytanie tylko, kto powinien podlegać bezwzględnemu obowiązkowi lustracji. Opinia publiczna wyraźnie opowiada się za rozszerzeniem lustracji na kolejne kategorie osób pełniących funkcje publiczne w państwie.

Obecnie znaczne poparcie zyskują także pojawiające się propozycje dekomunizacyjne. Należy przy tym zaznaczyć, że większość Polaków popierających dekomunizację (85%) to także zwolennicy lustracji. Są to głównie osoby o prawicowych poglądach politycznych, rzadziej centrowych. Natomiast przeciwnicy idei lustracji i dekomunizacji to przede wszystkim osoby identyfikujące się z lewicą.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, powinno się obecnie przeprowadzać w Polsce lustrację, to znaczy sprawdzać, czy osoby pełniące ważne funkcje w państwie nie współpracowały w przeszłości ze Służbą Bezpieczeństwa, czy też nie powinno?

(%)

	Powinno	Nie powinno	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	20	12	1067
Płeć				
Mężczyźni	72	19	10	505
Kobiety	65	20	15	563
Wiek				
18-24 lat	67	21	12	167
25-34	74	14	12	200
35-44	78	16	7	167
45-54	75	15	10	216
55-64	60	30	10	136
65 lat i więcej	52	24	24	182
Miejsce zamieszkania				
Wieś	67	18	14	399
Miasto do 20 tys.	67	22	10	129
20-100 tys.	66	21	13	209
101-500 tys.	70	22	8	201
501 tys. i więcej mieszk.	70	13	16	129
Wykształcenie				
Podstawowe	59	20	21	313
Zasadnicze zawodowe	72	18	10	276
Średnie	69	22	10	367
Wyższe	81	13	6	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	77	16	8	70
Prac. umysł. niż. szczebla	79	17	4	88
Pracownicy fiz.- umysł.	71	22	7	93
Robotnicy wykwalifikowani	83	13	4	97
Robotnicy niewykwalifik.	58	16	25	48
Rolnicy	69	21	10	57
Pracujący na własny rach.	77	16	7	31
Bierni zawodowo				
Renciści	68	18	14	123
Emeryci	54	28	18	206
Uczniowie i studenci	72	14	14	78
Bezrobotni	65	18	17	125
Gospodynie domowe i inni	63	19	18	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	80	16	4	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	76	13	11	81
sekt. pryw. poza rolnict.	71	19	10	197
prywatnym gosp. rolnym	67	21	12	83
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	73	16	11	180
301-500	65	20	15	198
501-900	70	22	9	249
901-1200	75	20	5	76
Powyżej 1200 zł	67	23	10	67
Ocena własnych war. mater.				
Złe	68	19	13	351
Średnie	68	20	12	446
Dobre	68	18	14	270
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	65	22	12	74
Raz w tygodniu	70	18	11	549
1-2 razy w miesiącu	69	17	14	166
Kilka razy w roku	68	18	14	182
W ogóle nie uczestniczy	56	30	14	97
Poglądy polityczne				
Lewica	57	33	11	149
Centrum	70	20	10	275
Prawica	84	13	3	311
Trudno powiedzieć	57	18	25	332

Tabela 2. Czy w **wyborach prezydenckich** ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?

(%)

	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	65	28	7	1068
Płeć				
Mężczyźni	69	28	2	505
Kobiety	62	28	10	563
Wiek				
18-24 lat	57	37	6	165
25-34	76	20	5	200
35-44	68	28	3	168
45-54	69	28	3	216
55-64	59	34	7	136
65 lat i więcej	59	26	15	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	66	26	9	400
Miasto do 20 tys.	56	38	6	129
20-100 tys.	61	33	6	209
101-500 tys.	68	27	5	200
501 tys. i więcej mieszk.	77	20	3	129
Wykształcenie				
Podstawowe	59	29	12	314
Zasadnicze zawodowe	64	30	5	275
Średnie	68	28	5	367
Wyższe	78	20	1	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	78	22	0	70
Prac. umysł. niż. szczebla	65	30	5	88
Pracownicy fiz. - umysł.	65	27	7	93
Robotnicy wykwalifikowani	75	23	2	97
Robotnicy niewykwalifik.	63	29	8	47
Rolnicy	74	19	7	57
Pracujący na własny rach.	75	25	0	31
Bierni zawodowo				
Renciści	64	25	11	123
Emeryci	59	31	11	207
Uczniowie i studenci	63	36	2	78
Bezrobotni	62	33	5	125
Gospodynie domowe i inni	61	29	11	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	72	25	3	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	68	25	7	81
sekt. pryw. poza rolnict.	69	27	4	195
prywatnym gosp. rolnym	70	23	6	83
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	62	35	4	180
301-500	66	27	7	198
501-900	64	33	4	250
901-1200	69	25	6	76
Powyżej 1200 zł	68	27	5	67
Ocena własnych war. mater.				
Złe	69	25	6	351
Średnie	65	29	7	447
Dobre	62	31	7	270
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	67	28	5	74
Raz w tygodniu	66	26	7	549
1-2 razy w miesiącu	66	25	9	167
Kilka razy w roku	68	28	4	182
W ogóle nie uczestniczy	53	42	4	95
Poglądy polityczne				
Lewica	53	45	2	149
Centrum	65	30	5	273
Prawica	84	14	2	312
Trudno powiedzieć	53	32	14	333

Tabela 3. Czy w **wyborach parlamentarnych** ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?

(%)

	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	66	27	7	1067
Płeć				
Mężczyźni	70	28	2	505
Kobiety	63	27	10	562
Wiek				
18-24 lat	59	35	5	165
25-34	76	19	5	200
35-44	67	29	4	167
45-54	70	28	2	216
55-64	61	31	8	136
65 lat i więcej	59	25	16	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	66	26	8	399
Miasto do 20 tys.	57	36	7	129
20-100 tys.	62	31	7	209
101-500 tys.	69	27	5	200
501 tys. i więcej mieszk.	76	21	3	129
Wykształcenie				
Podstawowe	59	29	12	314
Zasadnicze zawodowe	67	28	5	275
Średnie	68	27	5	366
Wyższe	77	22	1	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	78	22	0	70
Prac. umysł. niż. szczebla	67	29	4	88
Pracownicy fiz. - umysł.	69	24	6	93
Robotnicy wykwalifikowani	77	21	3	97
Robotnicy niewykwalifik.	63	31	7	47
Rolnicy	74	19	7	57
Pracujący na własny rach.	70	30	0	31
Bierni zawodowo				
Renciści	63	26	11	123
Emeryci	59	28	12	207
Uczniowie i studenci	64	35	2	78
Bezrobotni	62	34	5	125
Gospodynie domowe i inni	62	30	8	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	72	25	3	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	71	23	6	81
sekt. pryw. poza rolnict.	70	26	4	195
prywatnym gosp. rolnym	69	24	6	83
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	61	34	4	180
301-500	66	27	7	198
501-900	66	29	4	249
901-1200	70	25	5	76
Powyżej 1200 zł	66	29	5	67
Ocena własnych war. mater.				
Złe	68	26	6	351
Średnie	66	28	6	446
Dobre	64	28	8	270
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	65	28	7	74
Raz w tygodniu	67	26	7	548
1-2 razy w miesiącu	66	26	9	167
Kilka razy w roku	69	28	3	182
W ogóle nie uczestniczy	55	40	4	95
Poglądy polityczne				
Lewica	55	43	1	149
Centrum	66	29	5	273
Prawica	85	14	2	312
Trudno powiedzieć	54	32	14	332

Tabela 4. Czy w **wyborach samorządowych** ważne jest dla Pana(i) to, że dany kandydat współpracował w czasach PRL ze służbami specjalnymi czy też nie?

(%)

	Ważne	Nieważne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	35	8	1067
Płeć				
Mężczyźni	59	37	4	505
Kobiety	56	33	11	562
Wiek				
18-24 lat	47	46	7	165
25-34	66	29	5	200
35-44	57	37	6	167
45-54	61	35	3	216
55-64	56	35	9	136
65 lat i więcej	54	30	16	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	57	34	9	399
Miasto do 20 tys.	46	47	7	129
20-100 tys.	55	38	8	209
101-500 tys.	62	31	7	200
501 tys. i więcej mieszk.	67	27	6	129
Wykształcenie				
Podstawowe	54	34	12	314
Zasadnicze zawodowe	61	33	7	275
Średnie	56	38	6	366
Wyższe	64	33	2	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	64	34	2	70
Prac. umysł. niż. szczebla	59	36	5	88
Pracownicy fiz.- umysł.	63	30	7	93
Robotnicy wykwalifikowani	69	27	4	97
Robotnicy niewykwalifik.	49	42	8	47
Rolnicy	61	30	9	57
Pracujący na własny rach.	58	35	7	31
Bierni zawodowo				
Renciści	59	30	12	123
Emeryci	54	34	11	207
Uczniowie i studenci	49	47	4	78
Bezrobotni	52	42	6	125
Gospodynie domowe i inni	53	38	8	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	62	35	3	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	60	31	9	81
sekt. pryw. poza rolnict.	62	31	7	195
prywatnym gosp. rolnym	56	37	8	83
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	56	41	3	180
301-500	57	34	10	198
501-900	58	38	4	249
901-1200	63	32	5	76
Powyżej 1200 zł	49	45	6	67
Ocena własnych war. mater.				
Złe	61	32	7	351
Średnie	58	34	8	446
Dobre	51	40	9	270
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	66	28	7	74
Raz w tygodniu	58	34	8	548
1-2 razy w miesiącu	55	35	10	167
Kilka razy w roku	60	35	6	182
W ogóle nie uczestniczy	47	48	5	95
Poglądy polityczne				
Lewica	42	54	3	149
Centrum	58	36	6	273
Prawica	74	24	3	312
Trudno powiedzieć	48	36	15	332

Tabela 5. Co sady Pan(i) o propozycjach dekomunizacji w Polsce?
Czy, Pana(i) zdaniem, wysokim funkcjonariuszom byłej PZPR oraz funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL powinno się zakazać przez 10 lat pełnienia funkcji publicznych w administracji rządowej, samorządowej, dyplomacji, spółkach skarbu państwa i mediach publicznych czy też nie?

(%)

	Powinno się zakazać	Nie powinno się zakazywać	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	56	22	22	1067
Płeć				
Mężczyźni	60	26	14	505
Kobiety	52	18	30	562
Wiek				
18-24 lat	53	25	22	165
25-34	57	22	20	200
35-44	55	25	20	167
45-54	64	17	20	216
55-64	55	25	19	135
65 lat i więcej	48	20	32	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	55	22	23	399
Miasto do 20 tys.	49	23	28	129
20-100 tys.	52	24	24	208
101-500 tys.	64	20	16	201
501 tys. i więcej mieszk.	59	20	21	129
Wykształcenie				
Podstawowe	50	17	33	314
Zasadnicze zawodowe	62	23	16	276
Średnie	55	24	21	365
Wyższe	57	28	15	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	30	20	70
Prac.umysł.niż.szczebła	66	17	17	88
Pracownicy fiz.- umysł.	57	27	17	93
Robotnicy wykwalifikowani	67	18	15	97
Robotnicy niewykwalifik.	48	26	26	47
Rolnicy	50	18	32	57
Pracujący na własny rach.	50	42	9	31
Bierni zawodowo				
Renciści	61	11	28	122
Emeryci	50	24	25	208
Uczniowie i studenci	57	26	16	78
Bezrobotni	56	19	25	125
Gospodynie domowe i inni	48	23	29	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	66	18	16	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	54	23	23	81
sekt. pryw. poza rolnict.	55	29	16	195
prywatnym gosp. rolnym	50	19	31	83
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	52	23	24	180
301-500	54	23	24	197
501-900	63	20	17	249
901-1200	62	24	14	76
Powyżej 1200 zł	54	32	14	67
Ocena własnych war. mater.				
Złe	56	21	23	351
Średnie	57	22	21	446
Dobre	53	23	24	270
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	69	15	15	73
Raz w tygodniu	57	21	23	549
1-2 razy w miesiącu	49	24	28	167
Kilka razy w roku	55	27	19	182
W ogóle nie uczestniczy	54	22	24	95
Poglądy polityczne				
Lewica	38	44	18	149
Centrum	58	26	16	273
Prawica	73	15	11	312
Trudno powiedzieć	46	15	39	331